

Når Janteloven blir styrende prinsipp

DEBATT

Krig og moral

Av forsker Peder Anker, Senter for utvikling og miljø, Universitetet i Oslo

Nina Witoszek setter spørsmålstegn ved norsk virkelighetsforståelse ved å snu opp ned på våre fastgroddes kulturelle myter.

Det er ikke lett for innvandrere som kommer til Norge å finne seg til rette i en kultur som ikke vil at man skal tro at man er noe. For slik kan det fortone seg for en kreativ utlending i et land som har omfavnet Janteloven som sitt styrende prinsipp.

Assimileringspolitikk og kultur har som hovedmål at innvandrere helst skal forsvinne inn i den norske naturen. De få opprørske sjeler som nekter å forsvinne kommer i trøbbel.

Noen – som Shabana Rehman – forsøker et frontalangrep på det norske utjevningsprinsippet ved å vise rumpa, løfte mullaher, og forteller vitser.

Andre – som Nina Witoszek – forsøker å komplisere norsk virkelighetsforståelse ved å snu opp ned på våre fastgroddes kulturelle myter som, for eksempel, selvforståelsen av å være en fredselkende, progressiv nasjon.

Fornærmet norsk selvbilde. I Aftenposten 29. oktober utfordrer Torkel Brekke Fritt Ords beslutning om å gi Witoszek prisen for 2005. Slik han ser det, fortjener hun ikke denne prisen.

For det første har hun støttet krigen i Irak. Det er noe som i seg selv diskvalifiserer henne som progressiv fritt tenkende intellektuell, siden hun på den måten har støttet USAs imperialism.

For det andre er hun angivelig en reaksjonær og neokonservativ akademiker som har hentet sin inspirasjon fra den berømte italienske forfatteren, krigskorrespondenten og antiislamisten Oriana Fallaci.

Sist, men ikke minst, hun har fornermet det norske selvbilde ved å hevde at nordmenn ikke er intelligente nok. Brekke kaster følgende boomerang: han tillegger Witoszek den oppfatning at «folk flest er dumme».

For å ta det siste først: Witoszeks kritiske prosjekt handler ikke så mye om dumskap som om ondskap. Slik hun ser det, har vi nordmenn – takket være enorme oljeinntekter – lullet oss inn i en sosialdemokratisk idyll som har gjort oss immune

Det er ikke Irak-krigen Nina Witoszek sympatiserer med, det er landets innesperrede dissidenter, skriver artikkelforfatteren.

FOTO: THAYER AL-SUDANI/REUTERS

mot å forstå ondskapens natur.

Hun har brukt sitt intellektuelle knytt ved venstresidens naive omfavneelse av marxistiske, leninistiske, maoistiske diktaturer, og hun har skutt mot konservative krefters vilje til å samarbeide med tyranniske regimer, inkludert det i Bagdad.

I det ligger hennes humanistiske prosjekt. Fra venstresiden fremstår dermed Witoszek som neokonservativ, fra høyresiden derimot som en bryns antikapitalist idet hun ikke hylder markedskreftenes fortrefelighet.

Gufs fra den kalde krigen. Nå er ikke Witoszek opptatt av å plassere seg selv innen denne politiske høyre-venstre-aksen, siden ytterligheten av begge sider har frembragt de antihumanistiske ideologiene hun søker å avsløre som onde. Brekkes forsøk på å stemple henne som neokonservativ minner her mest om et gufs fra den

kalde krigen.

Og her er en utfordring til Brekke: Finn frem bare ett sitat, selv nede i den dypeste fotnote, der Witoszek slutter seg til Fallaci! Påstanden om at hun er «En norsk Oriana Fallaci» (som det heter i overskriften) krever belegg for å bli tatt seriøst, og det har ikke Brekke.

Den angivelige sammenhengen mellom Witoszek og Fallaci er rett og slett hentet ut av hans ellers gode hode. Den som faktisk har inspirert Witoszek, er eksilraketen Kanan Makia, forfatteren av «Republic of Fear». Typisk nok er han en sosialistisk tilhenger av «Enduring Freedom», også kjent som de allierte styrkenes invasjon av Irak.

Makia argumenterer for at Saddam Hussein var en eksepsjonelt jævlig tyrann, som i sitt vansynte utøvet en ondskap hinsides det de som ikke har levd under ham kan fatte. Slik Makia ser det, ville en hvilken som helst tilstand være bedre enn å leve under denne volds herskeren, inkludert borgerkrig og invasjon av imperialistiske makter.

Skarpt oppgjør. Witoszek inviterer våren 2004 Makia til

Universitetet i Oslo, der han holdt et usedvanlig skarpt oppgjør med Susan Sontags kritikk av invasjonen av Irak. Det er tydelige spor av hans tenkning i Witoszeks ulike debattinnlegg om saken.

Det er her verdt å minne om at Witoszek selv er blitt kastet ut av Polen for sine meninger, en dissidenterfaring som lå mellom linjene i kronikken «Hvorfor Øst-Europas intellektuelle støtter krigen» i Irak (Aftenposten 29. mars 2003).

Hennes sympatier har hele tiden vært hos de innesperrede dissidentene i Irak, og ikke med de allierte styrkenes angivelige imperialism. Hennes humanistiske ståsted handler nettopp om å se verden fra de svakes og innesperredes perspektiv.

Bortsett fra dem som ble internert under 2. verdenskrig, så er det i dag bare politiske flyktninger i Norge som kan berike offentlig debatt med erfaringer av hva det vil si å være opposisjonell i et diktatur. Det er nettopp viljen til å formidle dette perspektivet som gjør henne fortjent til Fritt Ords pris.

Lojal. I Norge kan innvandrere enten assimileres til norsk idealitt, eller også være med på

En norsk Oriana Fallaci

PÅ NETT

Følg debatten på aftenposten.no

«Brekkes forsøk på å stemple Witoszek som neokonservativ, minner her mest om et gufs fra den kalde krigen»